

Намлієва Н.В.
кандидат економічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ДО ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Конкурентоспроможний розвиток економіки України в умовах сьогодення потребує розробки та впровадження механізмів фінансування, які б в повній мірі задовольняли потреби суб'єктів підприємництва у фінансових ресурсах, залучали інноваційні продукти. На сьогодні економічний розвиток та відновлення виробництва потребують значних грошових, матеріальних, інтелектуальних та інших вкладень. Інвестиції у такій ситуації проявляють себе як провідне джерело фінансування, та стають визначальним чинником розвитку підприємств.

Впродовж останніх років вітчизняна економіка підтримується переважно за рахунок суб'єктів підприємництва, повноцінна робота яких потребує фінансування своєї поточної діяльності, впровадження новітніх технологій, страхування наявних ризиків, розбудови торговельної та транспортної інфраструктури. З цією метою використовуються власні та залучаються нові фінансові ресурси, до яких належать: бюджетні асигнування, які виділяються на загальнодержавному й місцевому рівнях; кошти спеціальних позабюджетних фондів фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які утворюються підприємствами, регіональними органами управління, іншими організаційними структурами; власні ресурси підприємств (промислові інвестиції із прибутку й у складі витрат виробництва); фінансові ресурси різних типів комерційних структур (інвестиційних компаній, комерційних банків, страхових об'єднань, холдингових фінансово-промислових груп тощо); кредитні ресурси спеціально уповноважених державою інвестиційних установ (банків); ресурси національних і зарубіжних наукових фондів, інноваційних, венчурних фондів; приватні накопичення фізичних осіб [2, с. 267].

Запорукою стабільного функціонування і впровадження інноваційного процесу в діяльність будь-якого господарюючого суб'єкта є фінансове забезпечення. У своєму розумінні поняття фінансового забезпечення це ніщо інше, як можливість забезпечення діяльності суб'єкта господарювання необхідними фінансовими ресурсами [1]. Фінансове

забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, на наш погляд, полягає у сукупності можливостей господарюючих суб'єктів щодо формування фінансових ресурсів у необхідних обсягах у визначений час та ефективного їх використання для реалізації інноваційних проектів. Здатність господарюючих суб'єктів акумулювати достатній обсяг фінансових ресурсів для реалізації інноваційних задумів впливає на швидкість виведення інновації на ринок, а отже, на її комерційний успіх.

Наразі стає дедалі більше інструментів фінансування, доступних для розвитку підприємств, однак деякі з них доступні на їх ранній стадії розвитку або лише для їх невеликої частки. Традиційне фінансування включає такі інструменти, як банківські позики, овердрафти, кредитні лінії та використання кредитних карток. Цей вид фінансування передбачає помірну прибутковість для кредиторів і тому підходить для профілів ризику з низьким або помірним, тобто для компаній, які характеризуються стабільним грошовим потоком, помірним зростанням та доступом до застави чи гарантій. Альтернативні інструменти фінансування змінюють цей традиційний ризик механізмом обміну [3, с.17].

Поряд з фінансовими інструментами для розвитку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва активно використовуються гранти. Крім того, в звітах Європейської комісії зазначається, що використання комбінації фінансових інструментів із грантами є особливо актуальним для інноваційних підприємств, з огляду на невизначеність результатів проектів, які не завжди є достатніми для створення грошового потоку [4].

Поточний проект фінансового сектору діє з 21 вересня 1994 року по 31 грудня 2023 року. Фонд «Вестерн Ен-Ай-Ес Ентерпрайз» фінансує інноваційні, ефективні, орієнтовані на реформи програми та має на меті підтримати Україну шляхом розробки розумної економічної політики та лідерства.[9].

Серед державних програм фінансової підтримки інновацій діє грантова програма Українського фонду стартапів. Фонд надає фінансування українським стартапам на pre-seed та seed стадіях в розмірі 25 000 та 50 000 доларів відповідно без участі в капіталі. Стартап має можливість отримати до 75 000 доларів на розвиток та поточну діяльність, а також до 10 000 доларів на проходження акселераційної програми в міжнародних та українських акселераторах [10].

У межах програм можна отримати фінансову підтримку інноваційної діяльності

суб'єктів господарювання різних форм власності, а також можливість залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку реального сектору економіки [11].

Фонд розвитку підприємництва забезпечує фінансову та іншу супровідну підтримку в Україні. Основним інструментом діяльності ФРП є кредитні програми [12]. Серед альтернативних фінансових інструментів для інноваційних підприємств в Україні набувають поширення факторинг, лізинг, венчурні та приватні інвестиції, інвестиції бізнес ангелів та краудфандинг. Менш доступний фінансовий інструмент, як публічний продаж акцій доступний для підприємств, які існують на ринку довгий час та мають фінансову стабільність.

Сьогодні Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках своєї програми «Ініціатива стійкості сільського господарства в Україні» (AGRI-Україна) оголосило про започаткування співпраці USAID з компанією Corteva і є продовженням діяльності програми AGRI-Україна, яка охоплює близько 29% суб'єктів господарювання зареєстрованих в Україні.

У рамках ініціативи AGRI-Україна, Corteva нині долучається до тих компаній, які разом із USAID та у співпраці з профільними міністерствами надають допомогу українським бізнесовим структурам; до них уже належать Bayer, Grain Alliance, «Кернел», «Нібулон», Maersk, а також Світовий банк [13].

Сьогодні в Україні розпочато формування центрів трансферу технологій (фактично вони вже створенні в НАН України та низці науково-дослідних інститутів, у деяких університетах тощо), діє мережа центрів науково-технічної інформації. У межах їх діяльності доцільно організувати тренінги зі створення спін-оф компаній, допомагати науковцям у написанні якісних бізнес-планів, здатних зацікавити інвесторів. Продовжуючи цю тенденцію, державі необхідно активізувати виконання своїх посередницьких функцій для поєднання науковців – носіїв наукових результатів з потенційними інвесторами; всебічно сприяти створенню в країні сприятливого для інновацій бізнес-середовища та підвищенню рівня інноваційної культури суспільства.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що для підтримки розвитку інноваційної діяльності в відновленні виробництва та активізації інноваційної діяльності необхідним є створення належних інституціональних умов, спрямованих на забезпечення суттєвої державної підтримки, фінансового забезпечення та державного сприяння, що структурується залежно від напрямів (пріоритетного розвитку, відповідно до прийнятих

державних чи регіональних стратегій розвитку, галузевих або ринкових пріоритетів, пріоритетів у сфері міжнародної науково-технологічної взаємодії), методу фінансування за трендовими напрямками (бюджетного фінансування інноваційних розробок МСП та іншого інструментарію у здійсненні державної фінансової підтримки інноваційної діяльності). Основними завданнями цієї підсистеми є використання державних цільових програм та державного сприяння інноваційній діяльності, що може здійснюватися як прямо, так і опосередковано.

В умовах динамічних змін інноваційна діяльність також має трансформуватися і здійснюватися за іншими підходами і новими принципами, одним із яких є принцип органічності – абсолютної відповідності продуктів, технологій, організаційної поведінки новим викликам. Дотримання цього принципу означає необхідність нових підходів до інноваційного процесу. Лише за умов її активізації і спрямування зусиль на покращення, удосконалення продуктів, технологій, організаційної поведінки або взагалі кардинальне оновлення. Нажаль складною ситуацією характеризується політичний клімат в Україні. Політична нестабільність, напруженість, яка триває тривалий час, військове вторгнення значно підвищують підприємницький ризик та погіршують умови для розвитку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Гудзь О. Є. Роль інновацій щодо забезпечення конкурентоспроможності та ефективності підприємства. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*. Харків: ХНТУСГ. 2015 р. Вип. 161. С. 3-11.
2. Голубовська О.А. Економіка України: фінансово-економічні проблеми інноваційного розвитку: монографія, відп. ред. В. Ф. Беседін, А. С. Музиченко. Київ : НДЕІ. 2012. 478 с.
3. New Approaches to SME and Entrepreneurship Financing: Broadening the Range of Instruments. OECD Publishing, Paris. 2015. <https://doi.org/10.1787/9789264240957-en>.
4. Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021-2027 programming period URL: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Combination%20of%20financial%20instruments%20and%20grants_1.pdf
5. WNISEF. URL: <https://wnisef.org>
6. Ukrainian Startup Fund. URL: <https://usf.com.ua>
7. Фонд підтримки інноваційних проєктів. URL: <https://sfii.gov.ua>
8. Фонд розвитку підприємництва. URL: <https://bdf.gov.ua/uk/principi-roboti>
9. Agriculture-resilience-initiative-agri-ukraine www.usaid.gov/ukraine/